

Posudek oponenta na diplomovou práci Terezy Provazníkové

Pojetí cností v díle Jana Amose Komenského

Práce o 84 stran (72 stran textu) po formální stránce splňuje všechny požadavky na akademickou práci. Poznámkový aparát je řádně a pečlivě veden (chybičku jsem našel jen v pozn. 3, kde zůstala omylem čárka).

Autorka si klade za cíl přehledně pojednávat o struktuře Komenského etiky a systematicky jednotlivé cnosti v jeho pojetí prozkoumat (str. 10). K tomu si vybrala 8 Komenského spisů (*Pravidla života, Praxis pietatis, Listové do nebe, Jedno nezbytné, Labyrint světa a ráj srdce, Cesta světla, Didaktika velká a Obecná porada*), aby z nich sestavila souvislý přehled Komenského mravního učení. Nejvíce přitom čerpá z *Obecné porady*. Jedná se tedy o jakousi rekonstrukci Komenského myšlení v etických otázkách.

Je třeba ocenit, že se autorka do takového projektu vůbec pustila. Musela vstoupit do světa J.A. Komenského v první polovině 17. století, který právě po stránce norem pro lidského chování vypadal značně jinak. Výsledek tohoto zkoumání je zajímavý, záslužný a užitečný, byť nemůže překvapit po stránce obsahu Komenského myšlení. V mravních otázkách Komenský nebyl revoluční – spíše tradiční až konzervativní.

Výhrady lze vyslovit s ohledem na postup. Autorka analyzuje spisy ze 17. století bez některých potřebných historických úvah a analýz. Zaprvé chybí stručný životopis Komenského nebo nějaká charakteristika jeho doby a s ní souvisejícími otázkami. Taktéž se autorka nesnaží o zasazení jednotlivých děl do kontextu Komenského života. Opakovaně konstatuje, že v některých spisech Komenský posuzuje některé cnosti nebo neřesti jinak (např. str. 24, 46, ale především v Závěru na str. 76), ale nenabízí žádné vysvětlení. To by se mohlo nacházet právě v odlišnostech životních etap Komenského, s potřebami, se kterými se setkal v odlišných kontextech, atd.

Také by autorka měla popsat, ze kterého vydání jednotlivých Komenského děl čerpá. V případě starých spisů je třeba se zabývat otázkou, jestli existuje kritická edice (např. v Opera omnia), nebo jestli se jedná o jiný druh vydání.

Zřetelně chybí úvaha o originalitě Komenského mravní nauky. Nedozvíme se nic o etice a s ní souvisejících filosofických otázkách u současníků Komenského. Srovnání s filosoficko-etickým myšlením Reného Descartese, Barucha Spinozy nebo Thomase Hobbesa se přímo nabízí, jelikož se jedná o myslitele, kteří se nacházeli v příbuzném, ne-li stejném prostředí jako Komenský. Každopádně můžeme konstatovat, že Komenský převzal podstatnou část mravní nauky tehdejších protestantských a katolických tradic. Zasazení Komenského etického myšlení do kontextu 17. století a srovnání s autoritativními (středověkými) texty té doby by mohlo předejít zbytečným stereotypům o např. „středověké moralizování“ (str. 78).

Jako hodnocení práce navrhuji „B“ (velmi dobře).

Praha, 10.6.2015

Peter Morée